

YHTEISÖSOSIAALITYÖ

Auni Kaipia, osa Ylemmän pastoraalitutkimuksen hankeraportista ”Mekin olemme ihmisiä” – maahanmuuttajatyön luominen Kangasalan seurakuntaan ja sen kehittyminen vuosina 2015-2018

VIERAANVARAISUUS

Kirkon diakoniatyössä asiakas halutaan kohdata yksilöllisesti ja luottamuksellisesti. Samalla auttamisessa yritetään ottaa huomioon laaja-alaisesti asiakkaan koko elämäntilanne ja sosiaalinen verkosto. Diakoniatyössä kokoontuu myös erilaisia ryhmiä, joista osa on erilaista tukea tarvitsevia vertaistukiryhmiä. Usein auttamisen suhde on perinteinen auttaja-asiakas -suhde. Kirkon diakoniatyössä on alkanut näkyä myös sitä ajatusta ja työskentelytapaa, että avuntarvitsija ei olekaan asiakas vaan yhteistyökumppani, jonka kanssa tehdään työtä yhdessä.¹ Kun turvapaikanhakijat saapuivat Kangasalle, ymmärsimme pian, etteivät nämä tulijat tarvitse tavanomaisia diakonian auttamistapoja. He tarvitsivat toisenlaista tukea ja apua myös kirkon taholta.

Vieraanvaraisuus on käsite, jolla on kuvattu kirkon tehtävää maahanmuuttajien parissa ja sillä on myös perusteltu sitä, miksi kirkko tekee työtä myös ei-kristittyjen parissa. Vieraanvaraisuuden käsite nousee Raamatusta. Sekä Vanhassa testamentissa, että Uudessa testamentissa Jumalaan uskovia ohjeistetaan auttamaan ja kohtelemaan inhimillisesti heidän keskuudessaan asuvia muukalaisia. Vieraanvaraisuuden näkökulmasta maahanmuuttajat nähdään Jumalan luomina ihmisinä, heidät toivotetaan tervetulleiksi seurakuntaan ja heitä autetaan lähimmäisen rakkauden nimissä. Vieraanvaraisuuden ajatukseen sisältyy kuitenkin jako kahteen ryhmään ”me täällä olleet” ja ”te maahan tulleet”. Vieraanvaraisuus –käsite näkee ja pitää meidät ja heidät kahtena erillisinä ryhminä.

Ikonen (2015) on tutkinut kirkon maahanmuuttajatyön linjauksia kirkon kansainvälisen työn asiakirjojen pohjalta. Hän näkee haasteita ja ristiriitoja kirkon työn tavoitteissa suhteessa siihen, miten työtä on käytännössä toteutettu. Kirkon kansainvälisessä diakoniassa lähimmäisyys on liittynyt perinteisesti lähimmäisen etäisyyteen. Lisääntyneen maahanmuuton myötä kirkko, sen työntekijät ja jäsenet kohtaavat yhä useammin Suomeen muuttaneita ihmisiä. Etäisiksi tai vieraisiksi koettujen lähimmäisten kohtaaminen fyysisesti lähellä nostaa esiin uusia kysymyksiä. Muualta muuttaneet jäävät usein kirkolle vieraisiksi lähimmäisiksi, ja heidän parissaan tehty työ mielletään osaksi kirkon kansainvälistä diakoniaa. Maahan muuttaneet olivat diakonian muukalaisia samankaltaisesti kuin ne kaukaiset lähimmäiset, joita kansainvälisen diakonian keinoin pyrittiin auttamaan kaukana maailmalla. Tällaisella asenteella toimimalla kirkko tuottaa tiettyä toiseutta ja ulkopuolisuutta.

---

¹ Rättyä 2009, 87–92, 99–103.

² Toiseus on itselle tai toiselle tuotettu identiteetti, jonka perusaineiksina on yhteenkuulumattomuus ja vieraus siinä ympäristössä, jossa ihminen elää, sekä usein toissijaisuus. Olennainen piirre toiseuden määrittämässä suhteessa on, että henkilö määrittelee toisen ihmisen olemuksen tätä itseään kuulematta. Toiseus perustuu ennakkoluuloon.³

Muukalaisuuden voi nähdä lähimmäisyyden alalajina. Siinä lähimmäisyyteen yhdistyy vierauden tai toiseuden elementti. Kirkon kansainvälisessä diakoniassa on haluttu palvella kaukana olevaa lähimmäistä tai Suomeen muualta tulevaa lähimmäistä sekä luoda rakenteita tämän auttamistyön tueksi. Työtä ja keskustelua on kuitenkin kuvannut tietty toiseus. Kansainvälinen diakonia on erottunut muusta diakoniasta siinä, että auttamisen kohteena ovat olleet vieraksi koetut ihmiset ja tahot. Tämä vierauden tuntu on koskenut sekä ulkomaille suuntautuvaa että kotimaassa tapahtuvaa kansainvälistä diakoniaa. Se on ollut myös omiaan pitämään yllä kohdeajattelua ja diakoniatyön toteuttajien jakamista auttajiin ja autettaviin. Kansainvälisen diakonian kautta kohdatut lähimmäiset ovat jääneet kirkolle vieraammiksi ja kaukaisemmiksi kuin ehkä oli tarkoitus. Kirkko on ollut valinnoissaan ja toiminnassaan muukalaisen asialla. Kirkko on toiminut muukalaisten tukemiseksi ja heidän puolestaan eikä niinkään yhdessä muukalaisten kanssa.⁴

Kirkko on halunnut kiinnittää huomiota suomalaisten asenteisiin ulkomaalaisia ja maahanmuuttajia kohtaan ja vaikuttaa niiden muuttumiseen myönteisimmiksi erilaisuutta kohtaan.⁵ Kun kirkossa on herätty huomaamaan eri kulttuureista tulevat ihmiset keskelläämme ja haluttu varautua kohtaamaan ja tukemaan heitä, kulttuurien erilaisuus on ollut kirkossa eräänlainen eron tekemisen väline. Erilaisiin ihmisiin suhtaudutaan eri tavalla kuin suomalaisiin silloinkin kun tarkoitetaan hyvää ja halutaan auttaa. Ulkomaalaiset tai maahanmuuttajat eivät ole juurikaan itse osallistuneet toiminnan suunnitteluun tai toteutukseen kirkkomme seurakunnissa. Kirkon maahanmuuttajatyön kolmannessa vaiheessa, monikulttuurisuustyön muotoutuessa 2000-luvun taitteessa, kulttuurienvälisessä diakoniassa alkoi näkyä vastavuoroisuutta ja pyrkimystä maahanmuuttajien osallisuuteen kirkossa.⁶

Jos maahanmuuttaja jää pysyvästi maahan, milloin hän ei ole enää vieras? Tai milloin seurakuntaan liittynyt muusta kulttuurista tuleva uusi jäsen on tasavertainen maassa syntyneen ja koko ikänsä seurakuntaan kuuluneen kanssa? Onko kirkon tavoitteena luoda sellaisia seurakuntia, joissa kaikki erilaiset jäsenet ja ihmiset ovat tosiasiallisesti tasa-arvoisia niin, että heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutensa seurakunnissa ovat yhtäläiset?

---

² Ikonen 2015, 190.

³ Voutilainen, 2014.

⁴ Ikonen 2015, 190–191

⁵ Kansanuutiset 15.2.2016.

⁶ Ikonen 2015, 186

SOLIDAARINEN YHDESSÄ ELÄMISEN TAITO

Niemi & Siirto (2019) näkevät monien seurakuntien vuonna 2015 alkaneessa turvapaikanhakijoiden parissa tehtävässä työssä solidaarisen yhdessä elämisen taidon piirteitä. Seurakunnissa lähdettiin synnyttämään yhteisöjä, joihin kuuluivat niin alueen asukkaat kuin sen toimintaan mukaan tulleet turvapaikanhakijatkin. Yhteisöissä jaettiin yhteistä hyvää, toimittiin vastavuoroisesti ja luotiin turvapaikanhakijoille parempia edellytyksiä kiinnittyä Suomeen esimerkiksi erilasten taitojen opettamisella. Samalla vahvistuivat turvapaikanhakijoiden erilaiset valmiudet aloittaa uusi elämä Suomessa ja syntyi verkostoja, joiden avulla oli mahdollista tuntua kuuluvansa uuteen asuinympäristöön.⁷

Solidaariseen yhdessä elämiseen kuuluu yhteisen elämän jakaminen arjen tasolla sekä erilaisten asioiden tekeminen yhdessä. Se luo yhteisöllisyyttä ja antaa kaikille osallistujille kokemuksen samuudesta. Solidaarisen yhdessä elämisen taitoihin kuuluu erilaisuuden hyväksyminen. Siinä voidaan tukea maahanmuuttajia perehtymään Suomen lainsäädäntöön ja tapoihin.⁸

Jakamisesta ja vastavuoroisuudesta kertovat myös kokemukset siitä, että vapaaehtoiset saivat vastalahjaksi aivan erikoista lämpöä ja ystävällisyyttä, jossa bonuksena oli uuteen kulttuuriin ja uskontoon tutustuminen. Tällaista vastalahjaa sanoitettiin sekä henkilökohtaiseksi rikkaudeksi että laajemmin kyläyhteisön rikkaudeksi, jossa suomalaisetkin saivat oppia turvapaikanhakijoilta tervehtimisen ja juttelun tärkeyttä arkisissa kohtaamisissa.⁹

Solidaarisessa yhdessä elämisessä jaetaan jo paljon yhteistä elämää, ollaan tasavertaisempia kuin ”vieraanvaraisuus” – käsitteestä käsin toimittaessa. Turvapaikanhakijat liitetään ja mielletään jo osaksi yhteisöä. Yhdessä elämisessä näkyy kuitenkin tietty ”vieraskoreus” esimerkiksi siinä, että turvapaikanhakijoiden tilanteesta oletettiin asioita. Puheeksi ottamisen ja kysymisen kynnyks oli korkealla.¹⁰ Yhdessä elämisessä korostuu edelleen jako ”meihin” ja ”maahanmuuttajiin”. Solidaarisessa yhdessä elämisessä maahanmuuttajat pysyvät edelleen omana ryhmänään, heidän kanssaan eletään rinnakkain, heitä siedetään ja suvaitaan. Mutta ei ajatella, että heidän pitäisi tulla aidosti tasavertaisiksi yhteisöjemme jäseniksi ilman lisämääreitä.

---

⁷ Niemi & Siirto 2019, 247.

⁸ Niemi & Siirto 2019, 234–235.

⁹ Niemi & Siirto 2019, 244–245.

¹⁰ Niemi & Siirto 2019, 244, 246.

COMMUNITY SOCIAL WORK – YHTEISÖSOSIAALITYÖ

Kirkossamme on virallisesti ajateltu jo kauan, että maahanmuuttajatyötä täytyy tehdä yhdessä maahanmuuttajien kanssa heidän tarpeistaan ja lähtökohdistaan käsin. Monikulttuuristuminen on kuitenkin muuttanut seurakuntien käytäntöjä varsin vähän. Eri kulttuuritaustaa olevien ihmisten kohtaaminen ja osallisuus jää seurakunnan elämässä pinnalliseksi ja marginaaliseksi.¹¹ Seurakunnissa on syntynyt vasta vähän aidosti yhteistyössä maahanmuuttajien kanssa heidän tarpeistaan ja aloitteistaan nousevia toimintatapoja.

Yksilön hyvinvoinnin ja yhteisöön kuulumisen kannalta on perusedellytys, että hän saa olla mukana kaikilla tasoilla toimimassa ja vaikuttamassa suunnittelusta päätöksentekoon ja toteutukseen siinä yhteisössä, jossa hän asuu. Näin hänelle syntyy osallisuuden kokemus, mikä sitouttaa häntä parhaalla mahdollisella tavalla uuteen yhteisöön.¹² Jotta maahanmuuttaja voi olla osallinen yhteiskunnassamme ja kirkossamme, jo olemassa olevan yhteisön tehtävänä on antaa tilaa tulijoille sekä alkaa toimia heidän kanssaan tasavertaisesti. Yhteisöissä tarvitaan myös rakenteita ja toimia, joilla mahdollistetaan maahanmuuttajien oma aktiivisuus yhteisöissämme.

Sosiaalityön käsite ”yhteisösosiaalityö” kuvaa parhaiten työtapa, jolla olen toiminut turvapaikanhakijoiden parissa ja kanssa. Tällainen työtapa on syntynyt USA:ssa ja Englannissa. Eräs Community Social Work – työtavan kehittäjä Stepney Paul kertoo, että sosiaalityön puolella on etsitty ja kokeiltu uudenlaisia työn tekemisen malleja, joilla päästäisiin käsiksi haasteellisten sosiaalisten ongelmien syihin. Yksi kohderyhmä, jonka ongelmien ymmärtäminen ja sen myötä auttaminen kotoutumaan, on maahanmuuttajat. Monikulttuurisuuden kysymykset ja maahanmuuttajien monet ongelmat haastavat eri alojen auttajia laajentamaan työnkuvansa ja toimintatapoja. On mentävä ihmisten luo sekä luotava yhteyksiä tulijoiden ja kantaväestön välille. Näin löydetään ja saadaan käyttöön koko yhteisön taidot ja osaaminen, jonka pohjalta luodaan toimivat ratkaisut. Tätä työtä ei opi koulussa, vaan sen oppii tekemällä työtä yhteisön kanssa.¹³

Yhteisösosiaalityössä ammattiauttajat lähtevät tekemään työtä laaja-alaisesti yhdessä apua tarvitsevan kohderyhmän tai alueellisen yhteisön sekä kolmannen sektorin kanssa. Metodeina käytetään epämuodollisia verkostoja sekä ryhmiä. Paikallisyhteisöt ovat yhteistyökumppaneita, joista löytyvät tarvittavat resurssit, niitä ei tarvitse useinkaan tuoda ulkoapäin. Vuorovaikutussuhdetta asiakkaisiin luonnehtii horisontaalisuus vastakohtana viranomaistyön hierarkkiselle asetelmalle. Aloitteet muutostarpeille lähtevät yhteisöstä. Työote on tasavertainen ja dialoginen. Yhteisösosiaalityö on proaktiivista, se pyrkii

---

¹¹ Silvo 2005, 53, 55–56.

¹² Rouvinen-Wilenius & Koskinen-Ollonqvist, 2011, 56–57.

¹³ Stepney 2019, Foreword.

ehkäisemään ongelmien syntymistä vahvistamalla yhteisöjä. Toiminnan paikkana ovat arjen foorumit, eivät viranomaisten toimistot.¹⁴

Yhteistyön organisaatio Kangasalla turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään työhön oli lähinnä yhteistyöverkosto, johon kuuluivat Kaivannon VOK ja Kangasalan SPR vapaaehtoistyöntekijät sekä muut järjestöt ja vapaaehtoiset. Koska me eri toimijat tulimme eri taustaorganisaatioista, emme luoneet yhtä yhteistä virallista organisaatiota. Loimme verkoston, jossa toimimme toisiamme tukien ja jossa meillä oli käsitys siitä, mitä kukin tekee. VOK:n työntekijät tekivät lakisääteisiä tehtäviä turvapaikanhakijoiden perustarpeiden turvaamiseksi sekä turvapaikkaprosessin etenemiseksi. SPR:n vapaaehtoisten kanssa kyselimme ja mietimme, miten auttaisimme turvapaikanhakijoita kokemaan olonsa turvallisiksi ja kotoisaksi tässä uudessa maassa. Kangasalan SPR:n vapaaehtoiset yrittivät pitää yllä netissä kalenteria, josta eri yhteistyötahot olisivat voineet nähdä mitä tapahtuu milloinkin. Vastaanottokeskusten lopetettua toimintansa Kangasalla, yhteistyöverkosto eri organisaatioihin kuuluvien henkilöiden yhteistyönä on jatkunut edelleen epämuodollisena.

Yhtenä osana organisaatiossa ovat olleet turvapaikanhakijat itse. Vastaanottokeskuksessa muutamia heistä valittiin taloneuvostoon edustamaan asukkaita, keskustelemaan VOK:n asioista sekä päättämään yhteisistä käytännöistä.

Tein yhteistyötä Kaivannon VOK:ssa olleiden turvapaikanhakijoiden eri ryhmien ”johtajien”, avainhenkilöiden kanssa. Jos halusin tiedottaa jostain asiasta tai tapahtumasta, paras väylä olivat nämä turvapaikanhakijoiden yhdyshenkilöt. Heidän kautta sain yhteydenottopyyntöjä myös yksittäisiltä henkilöiltä, jotka pyysivät apuani. Avainhenkilöiden kanssa ja johdolla mietimme myös sitä, mikä missäkin tilanteessa auttaisi koko porukkaa. Olen jatkanut samaa työtapaa Kaivannon VOK:n lopettamisen jälkeen. Olen suunnannut työtä siihen, mitkä asiat ovat olleet tärkeitä turvapaikanhakijoille. Aluksi järjestimme mahdollisuuksia kohdata suomalaisia, tehdä vapaaehtoistyötä tai päästä pelaamaan sählyä ja biljardia. Yhdessä on opeteltu etsimään työtä, asuntoa ja koulupaikkaa, tekemään CV:tä ja työhakemuksia netissä. Turvapaikanhakijat ovat tarvinneet myös paljon tukea turvapaikanhakuprosessissa, omien oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa tietämisessä Suomessa, käytännön asioiden hoitamisessa sekä henkistä tukea prosessin pitkittyessä ja monimutkaistuessa. Monia helpottaa jo se, että omista asioista voi puhua jonkun kanssa ja miettiä yhdessä vaihtoehtoja hänen elämäntilanteeseensa.

Yhteisösosiaalityön yksi piirre on jatkuva oppiminen. Ymmärretään, että auttaja ei tiedä kaikkea autettavista tai haasteista, joihin yritetään vastata eikä varsinkaan siitä, mitkä keinot ovat hyviä ja toimivia ratkaisuja. Yhteisösosiaalityössä kerätään koko ajan uutta tietoa sekä palautetta tehdystä työstä sekä muutetaan toimintaa sen mukaan. Yhteisösosiaalityön

---

¹⁴ Stepney 2012, 183–184, 188, 194.

työtavassa mukana olevien on suostuttava tietämättömyyteen ja oltava uteliaita ja halukkaita oppimaan uutta yksilöinä ja yhteisönä.¹⁵

Yhteisösosiaalityön tärkeimmät tulokset ovat psyko-sosiaalisia. Koko työskentelyssä mukana olevaan yhteisöön syntyy enemmän toinen toisensa ymmärtämistä, yhteisiä arvoja sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta, ns. ”sosiaalista liimaa”. Osallistujien osallisuuden kokemus, kyky vaikuttaa kansalaisina sekä itsekunnioitus lisääntyvät. Toimimalla yhdessä ja ottamalla vastuuta itsestään ja yhteisöstään koko yhteisö hankkii itselleen uutta sosiaalista pääomaa. Yhteisösosiaalityö sopii erityisen hyvin konfliktitilanteisiin ja tilanteisiin, joissa on paljon epävarmuutta.¹⁶

Me suomalaiset opimme koko ajan uutta pakolaisuudesta, Suomen maahanmuuttaja lainsäädännöstä sekä eri kulttuurien tavoista ja uskonnoista. Opimme uutta myös omasta maastamme, kansastamme sekä itsestämme. Miten kohdata eri kansasta, kulttuurista ja uskonnosta tuleva ihminen? Miten kommunikoida sellaisen kanssa, jonka kanssa ei ole yhteistä kieltä? Miltä tuntuu kohdata sellaisia ihmisiä, joista annetaan yleisissä tiedotusvälineissä pelottava kuva tai miten kohdata joidenkin kantasuomalaisten vihaa maahanmuuttajia ja heidän kanssaan työskenteleviä kohtaan? SPR:n vapaaehtoisista suurin osa oli ensimmäistä kertaa mukana SPR:n sekä kohtaamassa pakolaisia. Heilläkään ei ollut selkeää mallia siitä, mitä ja miten pitäisi tehdä. Saimme apua ja neuvoja parilta paikkakunnalla asuvalta SPR:n katastrofityössä eri puolilla maailmaa olleelta sairaanhoitajalta.

Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan sosiaalisissa rakenteissa olevia sosiaalisia verkostoja, normeja ja luottamusta, jotka edistävät verkoston jäsenten välistä sosiaalista vuorovaikutusta ja tehostavat yksilön tai yhteisön tavoitteiden toteutumista. Sosiaalista pääomaa tuottavien verkostojen luonteeseen kuuluu, että ne ovat vastavuoroisia, tasaveroisia ja horisontaalisia.¹⁷

Yhteisösosiaalityön yksi lähtökohta oli löytää työtapoja, joilla on kestävämpiä ja pitkänteisempiä vaikutuksia yksilön ja yhteisöjen elämään ja joilla saataisiin ratkaistua myös yhteiskunnan rakenteellisen epäoikeudenmukaisuuden ongelmia. Metodi pohjautuu systeemiteoreettiseen ajatteluun, jonka mukaan muutos yhdessä systeemin osassa vaikuttaa muutoksen koko systeemiin. Yhteisösosiaalityössä muutosta tuetaan yksilöistä sekä koko yhteisöstä käsin. On huomattu, että työn onnistumisen kannalta on paikallisuus, yhdessä tekeminen sekä se, että auttajat ja autettavat kohtaavat toisensa helposti.¹⁸

Yhteisösosiaalityön yhtenä ajatuksena on se, että auttajan ja autettavan välinen raja ei ole jyrkkä, vaan autettava myös voi toimia aktiivisesti ja olla auttamassa toisia. Yhteisö ja kaikki

---

¹⁵ Stepney & Popple 2012, 190-192

¹⁶ Stepney & Popple 2012, 183, 193.

¹⁷ Ruuskanen 2001, 1, 22.

¹⁸ Stepney & Popple 2012, 193.

sen jäsenet yhdessä etsivät ratkaisuja ongelmiin. Itselläni oli ja on yhtenä johtavana ajatuksena se, että yritän tukea jokaista maahanmuuttajaa toimimaan mahdollisimman paljon itse omien asioidensa hoitajana sekä löytämään myös puuduttavan ja helposti passivoivan turvapaikanhakuprosessin aikana sellaista tekemistä ja aktiviteetteja, jotka pitäisivät yllä arjen rakenteita sekä hyvää itsetuntoa omasta osaamisesta ja kyvystä selvitä tässä elämässä.

Keväällä 2016 Kaivannon VOK:n palkattujen työntekijöiden aloitteesta loin ja toteutin yhdessä muutamien eri alojen ammattilaisia edustavien SPR:n vapaaehtoistyöntekijöiden ja turvapaikanhakijoiden kanssa ”Bridge to the Future” – projektin Kaivannon VOK:ssa asuville turvapaikanhakijoille. Tavoitteena oli voimaannuttaa passiivisimpia turvapaikanhakijoita sekä saada arjen hallinta takaisin niille, joilta se oli täysin kadonnut. Terveystoiminnan, sosiaalityöntekijän tai psykologin neuvot eivät auttaneet heitä. Luomassamme moniammatillisessa tiimissä jokainen sai tuoda mukaan oman osaamisensa. Yhteistyötä tehtiin myös turvapaikanhakijoiden kanssa. Kaikki ymmärsivät, että nämä täysin passiiviset henkilöt tarvitsevat apua. Se oli meidän yhteinen tavoitteemme. Meidän täytyi saada heidät ymmärtämään suomalaisia auttamistapoja sekä luottamaan meihin. Maahanmuuttajien parissa tehtävän hoitotyön tutkimisessa on huomattu, että myös sairauden ja hoitamisen ajattelussa ja tavoissa on kulttuurisia eroja. Jotta hoitohenkilökunta saisi kokonaiskäsityksen maahanmuuttajapotilaan sairauksista ja jotta potilas saadaan ymmärtämään mitä ja millaista hoitoa hänelle tarjotaan, tarvitaan potilaiden kulttuurinen haastattelu.¹⁹ Meidän moniammatillisen tiimimme etuna oli se, että olimme tuttuja turvapaikanhakijoille, mutta emme olleet viranomaistaho.

”Bridge to the Future” -projektin suunnittelu- ja purkuvaiheessa saimme asiantuntija-apua yhdeltä SPR:n terapiatyön ammattilaiselta. Yhteistyössä eri tahojen kanssa kokosimme yhden kansallisuuden turvapaikanhakijoista kaksi kymmenen hengen ryhmää, jotka kokoontuivat kolme kertaa viikon välein kahden tunnin istuntoihin miettimään itseään ja elämäntilannettaan. VOK palkkasi tulkin. Hyvän tulkin merkitys tällaisen haasteellisen työskentelyn onnistumisessa osoittautui merkitykselliseksi, koska sanojen kääntämisen lisäksi tarvittiin kulttuurin tulkintaa. Kaikkien työskentelyyn osallistuvien työntekijöiden ja avustajien on myös ymmärrettävä ja kestävä ahdistusta, mikä tulee raskaiden tarinoiden ja asioiden kuulemisesta. VOK halusi, että jokaisessa istunnossa oli paikalla myös palkattu työntekijä ikään kuin valvojana. Ensimmäisen kokoontumispäivän jälkeen työntekijät ymmärsivät, ettei tuo valvoja voi olla kuka tahansa palkattu henkilö, vaan sellainen, jolla on kokemusta elämästä ja hoitotyöstä. Ryhmässä käytimme keskustelun lisäksi toiminnallisia menetelmiä sekä kehitysohjausta, mikä osoittautui hyvin toimivaksi työtavaksi. Nämä työskentelytavat auttavat osallistujaa tunnistamaan omia olojaan ja tunteitaan.²⁰

Kirkon työntekijänä, työnohjaajana ja bibliodraamaohjaajana minun osaamisalueeni on ihmisen kohtaamis-, ohjaamis- ja sielunhoitotaitojen lisäksi ryhmän ja ryhmäprosessin ohjaaminen. Useat auttamisammateissa toimivat ovat tottuneet työskentelemään yksilöiden

---

¹⁹ Kallakorpi 2019, 292.

²⁰ Virtaniemi 1997, 23–24.

kanssa, mutta ryhmien vetäminen ja ryhmäprosessi on monille heille vierasta.²¹ Ryhmässä ryhmä kannattelee osallistujaa ja luo turvaa. Kukaan ei ole yksin raskaiden asioidensa kanssa. Tällaisessa työskentelyssä on terapeuttisia elementtejä, vaikkei se ole terapiaa.²² Useat ”Bridge to the Future” -ryhmissä olleet nuoret miehet ”heräsivät eloon” ja ottivat vastuuta omasta elämästään, vaikka vain arkensa sujumisesta. Tästä työskentelystä muotoutui pilottihanke, jota vietiin eteenpäin turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään työhön eri tahoille. Osa meistä projektin vetäjistä toteutti seuraavana syksynä kahdelle ryhmälle vastaavanlaiset työskentelyt Tampereen kaupungin VOK:ssa Kaupissa.

Toinen onnistunut turvapaikanhakijoiden tarpeesta ja aloitteesta noussut monen yhteistyötahon yhdessä tekemä projekti oli työturvallisuuskortti- ja hygieniapassikoulutukset sekä -testit arabian kielellä. Näitä työelämäkortteja tarvitaan lähes kaikissa suorittavan työn työtehtävissä, joihin kouluttamattomallakin maahanmuuttajalla olisi mahdollisuus työllistyä. Toteutin näitä koulutuksia yhdessä Tampereen evankelisluterilaisten seurakuntien sekä muiden Pirkanmaalla turvapaikanhakijoiden kanssa työtä tekevien kirkkokuntien, järjestöjen, kouluttajien ja Kaupin VOK:n kanssa. Näin toimimalla saimme kurssien hinnat kohtuullisiksi turvapaikanhakijan tuloille ja heidän oli mahdollista osallistua koulutuksiin. Omalla äidinkielellään he pystyivät myös omaksumaan tarvittavan tietomäärän, mikä piti sisällään paljon turvapaikanhakijalle vieraita työelämäkäytäntöjä tai suomalaista ruokakulttuuria.

Nämä projektit ovat hyviä esimerkkejä yhteisösozialityöstä, jossa eri toimijat lähtivät ennakkoluulottomasti etsimään ratkaisua esiin nousseisiin haasteisiin yhdessä apua tarvitsevien kanssa, tekemään sitä, mitä tarvittiin ja luomaan uutta. Usein auttajatahot lähettävät avun tarvitsijan luukulta toiselle ja vetoavat siihen, ettei tämä ongelma kuulu meille. Monet turvapaikanhakijoiden kanssa toimineet ovat huomanneet, että on tehtävä sellaisia asioita, joita ei ole tehty ennen. Turvapaikanhakijoita varten on koko ajan luotava uusia toimivia käytäntöjä sekä oltava turvapaikanhakijoiden tukena eri viranomaisten luona, jotta nämä viralliset auttamistahot rohkaistuvat myös etsimään toimivat keinot tämän marginaaliryhmän tukemiseen.

---

²¹ Niemi & Siirto 2017, 29.

²² Martin 2007, 78-92.

Lähteet

Ikonen, Tiina, Kirkko muukalaisen asialla, Kansainvälinen diakonia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hiippakunta- ja keskushallinnossa 1993 – 2004, Helsinki 2015

Kallakorpi, Susanna, Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden psyykkinen sairastuminen ja psykiatriset hoitokokemukset Suomessa, teoksessa Lyytinen Eveliina (toim.), Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa, Turku 2019, 279–292

Kansan kirkosta kansojen kirkoksi, Silvo, Juha (toim.), Suomen ev.lut kirkkohallituksen julkaisuja 2005:7, Helsinki 2005

Kansanuutiset, 15.1.2016.

<https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3489602-arkkipiispa-kari-makinen-hadassa-olevia-on-autettava>

Martin, Gerhard Marcel, Pyhä ja karkea bibliodraama - teoria ja käytäntö, Suomen Piipiseura 2007

Niemi Hanna, & Siirto, Ulla, Solidaarista yhdessä elämisen taitoa vai vieraanvaraisuutta: evankelisluterilaiset seurakunnat turvapaikkatyössä. Teoksessa Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa, Eveliina Lyytinen (toim.), Turku 2019

Rouvinen - Wilenius, Päivi & Koskinen - Ollenqvist, Pirjo (toim.), Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen - Järjestöt suunnan näyttäjinä, Terveyden edistämisen keskus 9/2011

Ruuskanen, Petri, Sosiaalinen pääoma – käsitteet, suuntaukset ja mekanismit, VATT – tutkimuksia 81, Helsinki 2001

Rättyä, Lea, Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa, Diaconal Work as Individual and Social Aid in the Social Change, Kuopion yliopiston julkaisuja E, Yhteiskuntatieteet 176, Kuopio 2009

Stepney, Paul & Keith Pople, Community Social Work, teoksessa Stepney, Paul & Ford, Deirdre, Social Work Models, Methods and Theories –A Framework for Practice, Aldershot 2012, 181–197

Stepney, Paul, Foreword, teoksessa Kostiainen, Tuula & Popova, Kirsi & Metteri, Anna & Leppäanne, Matilda & Harju, Marjo (toim.), Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa – yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus, Tampere 2019

Virtaniemi, Matti-Pekka, Ulkokohtaisuudesta aitoon kokemukseen, teoksessa Bibliodraama – draamaa ei näytelmää 1997, 19–28

Voutilainen, Eero, Toiseuden kohtaaminen,

https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/aiemmat_artikkelit/toiseuden_kohtaaminen, 31.12.2004.